

Uchwała z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 120/09

Sędzia SN Barbara Myszka (przewodniczący)

Sędzia SN Krzysztof Strzelczyk

Sędzia SN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie postępowania upadłościowego "A.C.L." sp. z o.o. w W. po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 12 stycznia 2010 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie postanowieniem z dnia 06 listopada 2009 r.:

„1. Czy postępowanie z zażalenia na postanowienie sędziego-komisarza, w którym uczestniczą upadły będący spółką z ograniczoną odpowiedzialnością oraz członek jej zarządu, stanowi spór pomiędzy tymi osobami w rozumieniu art. 210 § 1 k.s.h.?

2. Czy osobie nie objętej listą wierzytelności ani nie objętej ostatecznym planem podziału funduszków masy upadłości, służy czynna legitymacja procesowa do wniesienia zarzutów do tego planu podziału funduszków masy upadłości?

3. Czy upadłemu służy legitymacja procesowa do wniesienia zarzutów do ostatecznego planu podziału funduszków masy upadłości, wobec nie uwzględnienia w tym planie roszczeń osoby nie objętej listą wierzytelności ani tym planem podziału funduszków masy?"

podjął uchwałę:

1. Do udziału w postępowaniu, toczącym się na skutek zażeń wniesionych przez upadłego będącego spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i przez członka zarządu tej spółki, który twierdzi, że przysługuje mu wierzytelność do masy upadłości, na postanowienie sędziego-komisarza – wydane w wyniku rozpoznania zarzutów przeciwko ostatecznemu planowi podziału funduszków masy upadłości, dotyczących pominięcia w nim wierzytelności członka zarządu – ma zastosowanie art. 210 § 1 k.s.h.

2. Upadły oraz osoba, która twierdzi, że przysługuje jej wierzytelność do masy upadłości, mogą wnieść zarzuty przeciwko ostatecznemu planowi

podziału funduszy masy upadłości.

Uzasadnienie

W toku postępowania upadłościowego prowadzonego w stosunku do "A.C.L.", sp. z o.o. w W. sędzia-komisarz oddalił zarzuty przeciwko ostatecznemu planowi podziału funduszy masy upadłości, wniesione przez upadłego i Wiesława W., członka zarządu upadłego, który twierdzi, że przysługuje mu wierzytelność do masy upadłości. Zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza, domagając się uwzględnienia w planie podziału wierzytelności Wiesława W., wniósł upadły, reprezentowany przez zarząd spółki, oraz Wiesław W. Przy rozpoznawaniu tych zażaleń powstały przytoczone na wstępie zagadnienia prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Możliwość wystąpienia kolizji pomiędzy interesem indywidualnym członka zarządu spółki kapitałowej a interesem spółki, w której pełni on tę funkcję, została dostrzeżona przez ustawodawcę i uwzględniona w przepisach kodeksu handlowego, a następnie w przepisach kodeksu spółek handlowych; w razie zaistnienia tej możliwości, kolizja ta rozstrzygnięta została na korzyść spółki (por. wyroki Sadu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2004 r., II CK 129/03, nie publ., z dnia 18 sierpnia 2005 r., V CK 104/05, nie publ. oraz z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 88/07, nie publ.). Przejawem prymatu ochrony interesu spółki nad indywidualnym interesem członka jej zarządu są przepisy kodeksu spółek handlowych nakazujące członkowi zarządu wyłączenie się od rozstrzygnięcia sprawy w przypadku sprzeczności interesu spółki z jego interesem lub z interesem osób mu bliskich (art. 209 i 377) oraz ograniczające prawo reprezentacji spółki przez zarząd w przypadku zawierania umów z członkiem zarządu lub w sporze z nim (art. 210 i 379), w szczególności w sporach dotyczących uchylecia lub stwierdzenia nieważności uchwały zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) (art. 253 § 2 i art. 426 § 2; por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 55).

Celem tych przepisów jest ochrona interesu spółki (pośrednio także wspólników i wierzycieli spółki) w razie możliwości konfliktu interesu spółki z interesem członka zarządu. Ochrona ta realizuje się przez wyeliminowanie

możliwości działania członka zarządu w podwójnej roli – reprezentanta interesów spółki i reprezentanta interesów własnych. Zapobiega ona przed nadużyciami, jakie mogą nastąpić w związku z kierowaniem się przez członka zarządu własnym interesem, mogącym pozostawać w sprzeczności z interesem spółki. Jak podkreśla się w piśmiennictwie prawniczym i orzecznictwie, nie jest konieczne, żeby sprzeczność interesów rzeczywiście występowała, chodzi tu bowiem o potencjalną kolizję interesów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., IV CKN 1903/00, OSNC 2002, nr 11, poz. 137 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09). Wyłączenie członka zarządu od reprezentowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ze względu na jego „spór” ze spółką (art. 210 k.s.h.) może więc wchodzić w grę nie tylko dlatego, że istnieje między nimi rzeczywisty spór, ale także dlatego, że w związku z określonym zdarzeniem zachodzi potrzeba podjęcia przez spółkę decyzji lub wyrażenia stanowiska mającego znaczenie prawne w sytuacji, w której interesy spółki i członka zarządu są sprzeczne.

W interesie członka zarządu upadłej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który twierdzi, że przysługuje mu wierzytelność do masy upadłości, jest umieszczenie wierzytelności w ostatecznym planie podziału funduszy masy upadłości, interes ten może pozostawać w sprzeczności z interesem upadłej spółki, w jej interesie bowiem leży umieszczenie w planie podziału wierzytelności, które rzeczywiście przysługują do masy upadłości i stosownie do obowiązujących zasad podlegają – po zaliczeniu do odpowiednich kategorii – uwzględnieniu w planie podziału, i nieumieszczanie w planie podziału żadnych innych wierzytelności.

W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia członka zarządu na postanowienie sędziego-komisarza, w którym skarżący kwestionuje pominięcie go w ostatecznym planie podziału funduszy masy upadłości, członek zarządu jest uczestnikiem. Uczestnikiem tego postępowania jest też – z mocy prawa – upadła spółka (por. art. 349 i 350 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm. – dalej: "Pr.u.n."). Kolizja interesów między spółką a członkiem jej zarządu mogąca zachodzić w tym postępowaniu uzasadnia zastosowanie do reprezentacji spółki art. 210 k.s.h. Okoliczność, że postępowanie zażaleniowe toczy się także na skutek zażalenia upadłej spółki i w zażaleniu tym wyrażone zostało takie samo stanowisko, jak w zażaleniu członka zarządu, nic w tym względzie nie zmienia. Fakt, że o rozstrzygnięciu zażaleń

zadecyduje sąd, nie pozbawia uczestników postępowania zażaleniowego uprawnienia do zajęcia stanowiska co do kwestii, której dotyczy zażalenie. Stanowisko to powinno być wzięte pod uwagę przez sąd i może wpłynąć na jego rozstrzygnięcie. Zapewnienie, by stanowisko upadłej spółki wyrażało jej interes wymaga, żeby w sytuacji konfliktu interesów spółki i członka jej zarządu, spółka nie była reprezentowana przez zarząd. (...)

Brak przepisu, który wyraźnie stanowiłby, kto jest legitymowany do wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału funduszków masy upadłości, w szczególności planowi ostatecznemu. Przepisem, z którego wynika, kto może wnieść zarzuty, jest art. 349 Pr.u.n.; skoro przepis ten stanowi, że sędzia-komisarz zawiadamia m.in. upadłego i ogłasza przez obwieszczenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, iż plan podziału można przeglądać w sekretariacie sądu i w terminie dwóch tygodni od dnia obwieszczenia wносить zarzuty przeciwko planowi podziału, to można wywieść, że upadłemu przysługuje legitymacja do wniesienia zarzutów. W interesie upadłego – jak wskazano – leży umieszczenie w planie podziału wierzytelności, które rzeczywiście przysługują do masy upadłości i stosownie do obowiązujących zasad podlegają uwzględnieniu w planie, i nieumieszczanie w planie podziału żadnych innych wierzytelności. Trudno przyjąć, że ustawa pozbawia upadłego możliwości realizacji tego interesu przez nieprzyznanie mu uprawnienia do wniesienia zarzutów w sytuacji, w której plan podziału narusza jego interes.

Także art. 349 Pr.u.n. uzasadnia przyznanie osobie, która twierdzi, że przysługuje jej wierzytelność do masy upadłości, uprawnienie do wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału funduszków masy upadłości. Po to ogłasza się przez obwieszczenie i ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym o możliwości przeglądania planu podziału i prawie do wniesienia we wskazanym terminie zarzutów przeciwko planowi, żeby osoby zainteresowane mogły z tego prawa skorzystać. Do osób takich należą ci, którzy twierdzą, że przysługuje im wierzytelność do masy upadłości, gdy wierzytelność ta w całości lub choćby w części nie została wymieniona w planie podziału. Niewątpliwie są to osoby, których wierzytelności zostały zgłoszone i umieszczone na liście wierzytelności, nie ma jednak podstaw do wiązania uprawnienia do wniesienia sprzeciwu przeciwko planowi podziału z uprzednim zgłoszeniem wierzytelności i umieszczeniem ich na liście wierzytelności, trzeba bowiem mieć na względzie, że nie wszystkie wierzytelności podlegające zaspokojeniu z masy upadłości wymagają zgłoszenia.

Poza tym, pomimo że wierzytelności w zasadzie powinny być zgłoszone w terminie oznaczonym w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości (art. 236 ust. 1 Pr.u.n.), możliwe jest późniejsze ich zgłoszenie (art. 252 ust. 1 Pr.u.n.) i dopiero wierzytelność zgłoszoną po zatwierdzeniu ostatecznego planu podziału funduszków masy upadłości pozostawia się bez rozpoznania (art. 252 ust. 2 Pr.u.n.). Ze względu na to, że w razie wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału jego zatwierdzenie przez sędziego-komisarza następuje po uprawomocnieniu się postanowienia sędziego-komisarza w sprawie zarzutów, a w razie jego zaskarżenia – po wydaniu postanowienia sądu (art. 351 ust. 2 Pr.u.n.), wierzytelność może być skutecznie zgłoszona po wniesieniu zarzutów przeciwko planowi podziału, rozpoznaniu ich przez sędziego-komisarza i po wniesieniu zażalenia na postanowienie przez niego wydane.

Okoliczność, że art. 349 Pr.u.n. nakazuje zawiadomienie członków rady wierzycieli o możliwości przeglądania planu podziału funduszków masy upadłości i wniesienia zarzutów przeciwko temu planowi, nie stanowi o pozbawieniu osoby, która twierdzi, że przysługuje jej wierzytelność do masy upadłości, legitymacji do wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału. Rada wierzycieli jest organem reprezentującym tylko tych wierzycieli upadłego (art. 189 Pr.u.n.), których wierzytelności zostały uznane albo uprawdopodobnione, gdyż tylko spośród nich powoływani są jej członkowie (art. 202 ust. 2 Pr.u.n.). Jest zarazem organem reprezentującym wierzycieli tylko w zakresie czynności określonych w ustawie (art. 205 i 206 Pr.u.n.).

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak wyżej.